

KREDITORA ATGĀDINĀJUMA BŪTĪBA

JEVGĒNIJS SALIMS,
ZAB “Ellex Kļaviņš”, zvērināts
advokāts

2020. gada nogalē Senāta Civillietu departaments ar spriedumu lietā SKC-12/2020 mainīja judikatūru jautājumā par kreditora atgādinājuma būtību un atgādinājuma izsniegšanas parādniekam nozīmi noilguma pārtraukšanas kontekstā.

LIETAS BŪTĪBA

AS “GE Money” 2007. un 2008. gadā noslēdza ar aizņēmēju – fizisku personu divus aizdevuma līgumus par vienu aizdevumu 2000 latu apmērā un otru aizdevumu 1195 latu apmērā, nosakot pienākumu atmaksāt katru aizdevumu pa dalām 60 mēnešu laikā no izsniegšanas. Aizdevuma līgumos paredzēja aizdevēja tiesības vienpusēji atkāpties no līguma, kā arī pieprasīt aizdevuma, procentu, līgumsodu un zaudējumu nekavējošu samaksu, ja aizņēmējs nokavējis saistību izpildes termiņu par vairāk nekā 14 kalendāra dienām.

2011. gadā AS “GE Money” savas prasījuma tiesības ar cesijas līgumu nodeva SIA “Paus Konsults”.

SIA “Paus Konsults” 2016. gada 10. jūnijā cēla tiesā prasību par parāda 4743,05 eiro apmērā piedziņu no aizņēmēja. Ar pirmās instances tiesas spriedumu prasība apmierināta daļā par aizdevuma pamatsummas (97,59 eiro), procentu (2,62 eiro) un likumisko nokavējuma procentu (16,79 eiro) piedziņu. Pārējā daļā prasība noraidīta.

Izskatot lietu saistībā ar SIA “Paus Konsults” apelācijas sūdzību par spriedumu prasības noraidītajā daļā, Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija 2017. gada 2. novembrī prasību apmierināja daļēji, piedzenot no aizņēmēja aizdevuma pamatsummu (3196,14 eiro), aizdevuma lietošanas procentus (607,59 eiro) un likumiskos procentus (481,20 eiro), summai kopā veidojot 4284,93 eiro. Prasība daļā par līgumsoda piedziņu 269,80 eiro apmērā noraidīta.

Apelācijas instances tiesa atzina, ka, 2012. gada 29. decembrī un 2015. gada 28. decembrī nosūtot aizņēmējam atgādinājumu par līgumsaistību nepieņācīgu izpildi, prasītāja pārtraukusi noilguma Civillikuma (CL) 1905. pantā izpratnē, tādēļ no aizņēmēja piedzēnamas neatmaksāto aizdevumu pamatsummas un nesamaksātie procenti. Apelācijas instances tiesa atzina par kļūdainu pirmās instances tiesas secinājumu, ka katram aizdevuma atmaksas grafikā paredzētajam maksājumam jānosaka atsevišķs noilguma termiņš, taču pievienojusies pirmās instances tiesas atzinai, ka noteikumi par līgumsodu ir netaisnīgi, jo neatbilst Patērētāju tiesību aizsardzības likuma normām.

Aizņēmējs iesniedza kasācijas sūdzību par apelācijas instances tiesas spriedumu, norādot, ka iestājies aizdevumu atmaksas noilgums un nav pierādīts, ka aizņēmējam nosūtīts atgādinājums par saistību izpildi, savukārt cesijas līgumā fiksētā parāda summa nevar būt pierādījums noilguma pārtraukumam.

SENĀTA SPRIEDUMA ARGUMENTĀCIJA

Izskatot lietu saistībā ar aizņēmēja kasācijas sūdzību, Senāts paplašinātā sastāvā 2020. gada 3. decembra spriedumā liežā SKC-12/2020 nolēma atstāt negrozītu apelācijas instances tiesas spriedumu un noraidīt kasācijas sūdzību.

Vispirms Senāts pievērsās CL 1905. pantā lietotā termina “atgādinājums” juridiskajai dabai un šīs normas piemērošanas tiesiskajiem aspektiem.

10 gadi

– kopējais prasījuma tiesību noilgums,
kas regulēts Civillikumā.

3 gadi

– prasījuma tiesību noilgums
komercdarījumiem, kas paredzēts Komerclikumā.

Atsaucoties uz juridiskajā literatūrā un judikatūrā norādīto, Senāts secināja, ka par atgādinājumu CL 1905. panta izpratnē atzīstams līgumu pārkāpušam parādniekam adresēts kreditora gribas izpaudums, kurā izteikts prasījums izpildīt saistību. Pēc juridiskās dabas atgādinājums ir tiesību aizsardzības līdzeklis, ko prasītājs izmanto, lai varētu īstenot savas no darījuma izrietošās attiecības. Līdz ar to, kā norāda Senāts, atgādinājums pārtrauc noilgumu tikai tad, ja kreditors savu gribu saņemt nokavētas vai citādi pārkāptas saistības izpildījumu paudis parādniekiem.

Pēc tam Senāts pievērsās atgādinājuma izteikšanas formai. Ievērojot, ka ne CL, ne arī citos normatīvajos tiesību aktos nav noteikts, kā parādnieks jāinformē par saistību izpildes pienākumu, Senāts, ņemot vērā civiltiesībās valdošo privātautonomijas principu, secināja, ka atgādinājumu parādniekam kreditors tiesīgs izteikt jebkādā formā, tostarp mutiski.

Senāts atkāpās no iepriekšējā CL 1905. panta tulkojuma, kurā norādīts, ka kreditora atgādinājums atzīstams par vienpusēju tiesisku darījumu CL 1403. panta izpratnē. Lai gan atgādinājumam piemīt gribas izpauduma raksturs, tomēr šāda kreditora rīcība nav kvalificējama kā vienpusējs tiesisks darījums, bet gan darījumam līdzīga darbība.

Izskatot konkrēto lietu, Senāts atkāpās no vairākos spriedumos paustām atzinām, kurās noteikts: lai noilgums būtu atzīstams par pārtrauktu, jāpierāda brīdinājuma izsniegšanas fakts, un pierādīšanas priekšmetā ietilpst ne tikai atgādinājuma nosūtīšana atbildētājam, bet arī tā izsniegšana. Atsaucoties uz grozījumiem CL 1537. pantā, kas veikti, lai nacionālajās tiesībās paredzētais tiesisku darījumu regulējums atbilstu Eiropā atzītiem līgumtiesību principiem, Senāts norādīja uz ieviesto "pastkastītes

principu", kas nosaka, ka gribas izteikums stājas spēkā brīdī, kad tas sasniedzis adresātu (saņemšanas teorija) jeb nokļuvis adresāta varas sfērā. Tādēļ, ja kreditors piešķījis atgādinājuma nosūtīšanas faktu, nav juridiskas nozīmes, vai adresāts to saņems. Tāpat Senāts uzsvēra, ka tiesisku aizsardzību nepelna parādnieka darbības, piemēram, nepaziņošana kreditoram par dzīvesvietas maiņu, lai izvairītos no atgādinājuma saņemšanas un savu parādsaistību izpildes.

Visbeidzot, Senāts izvērtēja noilguma piemērošanu, ja aizdevums jāatdod vairākos maksājumos atbilstoši atmaksas grafikam. Ņemot vērā, ka aizdevuma līgumam raksturīgs vienreizējs, nevis periodisks izpildījums un vienreizēja izpildījuma sadalīšana daļās nemaina tā juridisko dabu, Senāts atzina par pamatotu apgabaltiesas rīcību, neuzskatot par noilgušiem visus atmaksas grafikā norādītos un nesamaksātos maksājumus, ko atbildētāji vajadzēja veikt līdz pat aizdevuma atmaksas termiņam.

SECINĀJUMI UN IETEIKUMI

Spriedumā Senāts mainīja judikatūru jautājumos par:

- kreditora atgādinājumu kā tiesisku darījumu CL 1403. panta izpratnē;
- kreditora atgādinājuma izsniegšanu parādniekam kā priekšnoteikumu noilguma pārtraukšanai.

Domājams, ka judikatūras maiņa jautājumā par kreditora atgādinājuma tiesisko dabu vairāk ir interesanta juristiem, kas pēta tiesību teorijas jautājumus. Vērtējot no praktiskā viedokļa, kreditora atgādinājuma kvalificēšana par darījumam līdzīgu darbību, nevis tiesisku darījumu, kā tas bija līdz šim, ne kreditoram, ne parādniekam neko nemaina. Kreditoram arī turpmāk jākontrolē, lai viņš pieprasītu parādnieka saistības izpildi likumā noteiktajā noilguma terminā.

Daudz būtiskāka ir judikatūras maiņa jautājumā par nepieciešamību izsniegt parādniekam kreditora atgādinājumu, lai pārtrauktu noilgumu. Judikatūras maiņa, izslēdzot nepieciešamību kreditoram pierādīt atgādinājuma par saistību neizpildi izsniegšanu parādniekam, būtiski samazinās negodprātīgu parādnieku iespējas izvairīties no saistību izpildes.

Kreditora atbrīvošana no pienākuma pierādīt atgādinājuma izsniegšanu parādniekam pēc būtības pielīdzināma Komerclikuma 12. panta 4. daļas noteikumiem, ar ko paredzēta prezumpcija, ka tad, ja komersantam nosūtīta korespondence uz komercregistrā ierakstīto juridisko adresi, uzskatāms, ka viņš to saņēmis, ja dokumentāri pierādīts, ka ir veikta šāda nosūtīšana.

Būtiski nēmt vērā, ka kreditoram jāpiešķir ne tikai nosūtīšanas fakts, bet konkrēta dokumenta, t.i., atgādinājuma par saistības neizpildi, nosūtīšanas fakts. Praksē ir gadījumi, kad negodprātīgi parādnieki, kam nav iespējams apstrīdēt sūtījuma saņemšanas faktu (piemēram, ja sūtījums nosūtīts ar ierakstītu vēstuli, parakstoties par saņemšanu), apstrīd faktu, ka viņiem nosūtīts un viņi saņēmuši konkrētu dokumentu. Tas bija

īpaši izplatīts maksātnespējas lietās, kur brīdinājuma izsniegšana parādniekam ir obligāts priekšnoteikums, lai iesniegtu tiesā maksātnespējas procesa pieteikumu. Šādu "triku" mēģināja izmantot arī negodprātīgie kreditori, maksātnespējas brīdinājuma vietā nosūtot citu dokumentu vai pat tukšu lapu.

Lai novērstu strīdus par sūtījuma saturu un nodrošinātu, ka atgādinājums par saistības neizpildi pārtrauks noilgumu, kreditoriem ieteicams šādus svarīgus dokumentus noformēt un nosūtīt kā ierakstītu pasta sūtījumu ar saturu apliecinājumu. Tādējādi kreditors var savlaikus nodrošināt pierādījumus par atgādinājumu nosūtīšanu un noilguma pārtraukšanu.

Darījumos ar fiziskām personām, kas pamatoti ar līgumu, komersantiem ieteicams paredzēt parādnieka – fiziskās personas pienākumu informēt kreditoru par adreses u.c. saziņas veida maiņu. Šādi līguma noteikumi atbrīvo kreditoru no pienākuma meklēt parādnieka deklarētās dzīvesvietas vai dzīvesvietas adresi, jo kreditors var paļauties uz prezumpciju, ka uz parādnieka līgumā norādīto adresi nosūtītais atgādinājums par saistību neizpildi uzskatāms par saņemtu, bet noilgums – par pārtrauktu.

Judikatūras maiņa, izslēdzot nepieciešamību kreditoram pierādīt atgādinājuma par saistību neizpildi izsniegšanu parādniekam, būtiski samazinās negodprātīgu parādnieku iespējas izvairīties no saistību izpildes.

ATTĀLINĀTĀ SPĒLE UZŅĒMUMIEM KUR PAZUDIS BOSS?

Ieguvums: uzņēmuma darbinieku saliedēšana, sadarbība un, protams, kopā būšanas prieka radīšana.

Spēles uzdevumu veikšanai būs nepieciešams gan vērīgums un attapība, gan logiskā un asociatīvā domāšana, gan tehnoloģiju lietošanas iemaņas, un noteikti – komunikācija un sadarbība.

Spēles mērķis – katrai komandai savākt pēc iespēja lielāku pavedienu skaitu, jo tie finālā palīdzēs atminēt – kur pazudis Boss?